Economie en defensie

MS Bij de recente behandeling van de Defensiebegroting voor 1981 in de Staten-Generaal werd zowel van regeringszijde – verwoord in de Memorie van Toelichting – als door woordvoerders van diverse politieke partijen gesteld dat de benarde financieel-economische situatie verhindert dat Nederland zijn belofte houdt de defensie-uitgaven jaarlijks te zullen doen stijgen met reëel drie procent. Nadat de minister bij de begrotingsbehandeling nog had gezegd dat het achterwege laten van die toegezegde stijging een eenmalige ingreep zou zijn, kwam hij op die uitspraak in zekere zin terug door, in de vergadering van de Vaste Kamercommissie voor Defensie op 15 december jl. de haalbaarheid van die groeinorm openlijk in twijfel te trekken. In die twijfel vond hij niet slechts de oppositie, doch ook zijn eigen partij aan zijn zijde: de CDA-spreker meende dat de bodem onder die norm was weggeslagen door de economische ontwikkeling.

Ontegenzeglijk bestaat er een nauwe relatie tussen de economie en het uitgavenniveau dat een staat zich kan veroorloven. Ook de volksmond spreekt van dat verband, in zegswijzen als „spring niet verder dan uw stok lang is" en, nog duidelijker, „men moet de tering naar de nering zetten". Toen dan ook de CDA-woordvoerder opmerkte dat vrijwel geen enkel NAVO-lid nog aan de drieprocentsnorm voldoet, zou men geneigd zijn enige voldoening te tonen over de wijsheid waarmee klaarblijkelijk de uitgaven binnen de perken worden gehouden.

Toch is het goed bij dat alles te overwegen of de relatie tussen economie en defensie op deze wijze wel volledig recht wordt gedaan. Uiteraard moet, wanneer voor de tering meer nodig is dan de nering opbrengt – en zeker indien de grenzen van de groei duidelijk zijn bereikt – in de uitgaven worden gesnoeid. In een werkelijke noodsituatie zou, wanneer ook dat snoeien niet de beoogde besparingen oplevert, zelfs een niets ontziend rooien het enige, consequente alternatief kunnen zijn.

Maar dan moet wel worden bedacht dat het verband tussen economie en defensie toch een behoedzamer benaderen vergt. Het belang van die relatie is immers aanzienlijk groter dan wordt aangenomen in de simplistische redenering dat een gebrek aan groeistoffen enerzijds, altijd zal moeten uitmonden in een drastisch hanteren van snoeimes of botte bijl anderzijds. Aan de betrekking, waarin de economie en het militaire apparaat ten opzichte van elkaar staan, behoort namelijk nog een ander aspect te worden onderkend. Een aspect dat onbegrijpelijkerwijze maar al te vaak wordt veronachtzaamd en verzwegen, zelfs door politici die daarvan toch stellig op de hoogte kunnen zijn – al ware het slechts uit hoofde van hun in een primaire loopbaan verworven deskundigheid – die hen heeft doen stempelen tot militaire specialist van hun fractie. Dat aspect werd destijds het beste gekarakteriseerd door de eerste commandant van het in 1951 opgerichte NATO Defence College, admiraal Lemonnier, die beide grootheden zag als factoren in een formule waarin het moreel de derde factor is. Hij stelde dat de totale macht, die door een natie of groep van naties in enig conflict tot gelding kan worden gebracht, gelijk is aan het *produkt* van de *economie,* het *militaire potentieel* en het *moreel* van die natie(s). De essentie van deze formule – die ten onrechte ook wel wordt toegeschreven aan Eisenhower – is, dat de uitkomst van die vermenigvuldiging dichter tot nul zal naderen naarmate een der factoren zo sterk in waarde daalt dat er nagenoeg geen positieve waarde meer rest.

Nu is in de Westerse wereld al sinds jaren een proces gaande waarbij in het bijzonder het *moreel* – of, zo men wil, de *offerbereidheid* van de natie ten dienste van het geheel der verdedigingsinspanningen in bondgenootschappelijk verband –

schrikbarend blijkt te zijn gedaald, mede door toedoen van groeperingen die met gruwelverhalen de eigen middelen willen diskwalificeren. Die zo zeer aangetaste factor dient dan ook op korte termijn te worden hersteld. En aangezien dat allesbehalve eenvoudig zal zijn, is ter compensatie een forse groei geboden van zowel de economie als het militaire vermogen. Alleen dán kan het produkt van de drie factoren een aanvaardbaar gewicht in de schaal betekenen!

Hetgeen thans in de Nederlandse verhoudingen als ideale remedie wordt aanbevolen, tendeert evenwel juist naar het tegengestelde: de huidige waardedaling van de *factor economie* wenst men klaarblijkelijk „op te vangen" met een evenredige vermindering van hetgeen aan de krijgsmacht mag worden gespendeerd. Men behoeft echter geen doorkneed rekenmeester te zijn om te kunnen weten dat het *delen van twee factoren door een zelfde deler* onvermijdelijk ertoe moet leiden dat het uiteindelijke *produkt* blijkt te zijn *gedeeld door het kwadraat van die deler!* In de huidige internationale verhoudingen moet een dergelijke „remedie" dan ook worden betiteld als „een blunder in het kwadraat", een schijnoplossing die het wankele machtsevenwicht veel ernstiger bedreigt dan de militair deskundige politici mogelijk beseffen. Daarom is het zo zorgwekkend dat als *argument* werd aangevoerd hetgeen eerder al werd geciteerd, namelijk dat vrijwel geen enkele der bondgenoten nog bij machte of willens blijkt, aan de drie-procentsnorm te voldoen: dat betekent immers dat het afnemen van de gemeenschappelijke offerbereidheid niet kán worden gecompenseerd, maar in tegendeel hand in hand met de beide andere factoren „de trap naar de nul afdaalt": daar wordt het produkt gedeeld door de derde macht!

De economische recessie van deze tijd heeft ontegenzeglijk invloed op de totaliteit van de bestedingen, zowel die van het individu als die van de overheid. Maar wie een redelijke welstand had bereikt en daarna wat krapper in zijn financiële middelen kwam te zitten, stelt toch stellig nog wel prijs op het waardevolle dat hij bezit. Indien hij dan meent geen grendels en sloten op ramen en deuren te kunnen bekostigen omdat . . . de kinderen meer zakgeld wensen, de buurman een lening heeft gevraagd en de vakantieplannen moeten worden gemaakt . . . dan ligt het wel in de lijn der verwachtingen dat *zijn* „blunder in het kwadraat" hem te eniger tijd lelijk zal kunnen opbreken. Het zijn, zoals bekend mag zijn, niet alleen mensen die gebruik plegen te maken van de spreekwoordelijke gelegenheid die hen tot dief maakt; de recente geschiedenis heeft zonneklaar aangetoond dat ook staten niet schromen de geboden gelegenheid te benutten voor het wijzigen van een hen onwelgevallige *status quo.* Tal van kleinere naties lijden onder de gevolgen van een overweldiging die werd mogelijk gemaakt doordat zij niet in staat bleken voldoende kracht te ontwikkelen toen dat nodig was.

Het is daarom raadzaam, bij het nemen van beslissingen over prioriteiten in de relatie tussen de economische situatie en het collectieve uitgavenpatroon, de vorenbeschreven formule terdege in gedachten te blijven houden, én daarnaar te handelen!

MS 150